

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора  
Балана Олександра Сергійовича  
на дисертаційну роботу Шпака Юрія Несторовича  
«Економічне оцінювання та управління інформаційною діяльністю  
підприємств»,  
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук  
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами  
(за видами економічної діяльності)

**Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами,  
планами, темами**

Підприємства як відкриті системи функціонують в умовах тісної взаємодії із навколишнім середовищем, яка серед іншого виражається шляхом перманентного надходження даних на підприємство, що потребує процесів їх перероблення, зберігання, поширення тощо. Від рівня перебігу цих процесів залежить результативність діяльності підприємства, його місце у конкурентній боротьбі, імідж на ринку та серед споживачів тощо.

Описані процеси належать до сфери інформаційної діяльності підприємства, яка повинна бути керована та перебувати під управлінським впливом на засадах керівництва, що передбачає послідовну реалізацію функцій менеджменту, процеси економічного оцінювання тощо.

Питання економічного оцінювання та управління інформаційною діяльністю підприємств є недостатньо дослідженими. Зокрема, невирішеним питанням у економічній літературі залишається тлумачення основних понять, що розкривають зміст інформаційної діяльності підприємств, технологічних операцій, які її забезпечують, та факторів впливу на неї тощо.

На актуальність теми дисертаційного дослідження вказує використання її результатів під час розроблення держбюджетної НДР Дніпровського державного аграрно-економічного університету: «Фінансове забезпечення

сталого розвитку аграрного сектору України» (номер державної реєстрації 01114U006058), у межах якої автор запропонував порядок оцінювання інформаційної діяльності підприємств (розд. 2, п. 2.3) (акт впровадження №15-08-0051/4 від 24.05.2018 р.) та при виконанні держбюджетної НДР Національного університету «Львівська політехніка»: «Методологія та інструментарій процесійно-структурованого менеджменту» (номер державної реєстрації 0111U001215), у межах якої автор розвинув понятійно-категорійну базу інформаційного забезпечення діагностики проектів в системі менеджменту підприємств (розд. 1, п. 1.1) (акт впровадження від 06.11.2018 р.).

### **Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність**

Отримані автором наукові результати та висновки дисертаційної роботи характеризуються високим рівнем обґрунтованості та достовірності. Для досягнення поставленої мети у роботі використано такі методи: теоретичного узагальнення та систематизації – для формування сутнісного визначення поняття «інформаційна діяльність підприємств» та виявлення технологічних операцій щодо її забезпечення, уточнення особливостей інформаційної діяльності підприємств, виявлення факторів, що визначають таку діяльність, та методів, призначених для її вивчення (розділ 1; розділ 2, п. 2.1); метод обстеження і групування, балансовий метод, метод графічних зображень – для характеристики стану інформаційної діяльності підприємств (розділ 2, п. 2.2); моделювання бізнес-процесів підприємства за допомогою CASE-засобу BP Win – для забезпечення системного підходу до аналізування інформаційної діяльності підприємств (розділ 2, п. 2.2); економіко-математичного моделювання, балансовий, індексний методи, метод експертних оцінок – для формування рекомендацій щодо економічного оцінювання інформаційної діяльності підприємств (розділ 2, п. 2.3); Scrum-метод – для управління інформаційною діяльністю підприємства (розділ 3). Методи дослідження відповідають предметному полю дисертації.



Про високий рівень обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендації дисертаційної роботи свідчить їх апробація на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах.

Дисертаційна робота Шпака Ю.Н. є завершеним науковим дослідженням. Мета дисертаційного дослідження, що полягає у розробленні теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо економічного оцінювання та управління інформаційною діяльністю підприємств, досягнута.

Автором розвинуто визначення інформаційної діяльності підприємств як сукупності дій працівників інформаційної сфери підприємства, спрямованих на забезпечення дієвого інформаційного обміну між керівною та керованою підсистемами та всередині них, його системи менеджменту і підприємства з зовнішнім середовищем для задоволення потреб управлінського персоналу та власників підприємства в своєчасній, достовірній, структурованій, якісній, отриманій на законних засадах інформації для швидкого прийняття виважених управлінських рішень щодо тактики і стратегії ефективної роботи підприємства (с. 32-34). Окреслено фактори, які визначають інформаційну діяльність підприємств. У роботі їх узагальнено у групи: економічно-управлінські – характеризують ресурсне забезпечення та ефективність інформаційної діяльності підприємства за рахунок організування процесів управління підприємством, прийняття управлінських рішень; технологічні – вказують на розвиток техніки, обладнання, інструментів, процесів оброблення та вироблення інформації тощо; інноваційні фактори стимулюють або стримують інформаційну діяльність за рахунок наукових досліджень, розробок, нововведень тощо; глобалізаційні фактори діють внаслідок посилення взаємозалежності національних економік, споріднення соціально-економічних процесів, поглиблення економічних, політичних та інших зв'язків; законодавчі фактори формують правову основу діяльності підприємств в Україні; соціально-психологічні фактори обумовлюють активність працівників інформаційної сфери підприємства (с. 40-46).

Вперше автором розроблено метод економічного оцінювання інформаційної діяльності підприємств, що передбачає розроблення системи показників, призначених для оцінювання інформаційної діяльності, яка містить узагальнюючі показники (застосовуються для суцільного оцінювання інформаційної діяльності підприємства та для аналізування її окремих аспектів) і показники рівня реалізації технологічних операцій (призначені для економічного оцінювання окремих технологічних операцій інформаційної діяльності підприємства) (с. 107-120).

В роботі Шпаком Ю.Н. удосконалено процес планування інформаційної діяльності підприємств шляхом використання елементів scrum-підходу (с. 142-145); розвинуто організаційні форми для взаємодії працівників scrum-команди (с. 145-151). Це обумовило удосконалення системи стимулювання працівників сфери інформаційної діяльності підприємств (с. 153-168) і системно-функціональної моделі контролювання систем управління інформаційною діяльністю підприємств (с. 169-174) та механізм їх регулювання (с. 180-182).

Дисертація написана науковим стилем, виклад матеріалів досліджень, сформульованих наукових висновків і рекомендацій забезпечує легкість і доступність сприйняття. Робота характеризується доступністю, наочністю, структурованістю викладу матеріалів досліджень.

#### **Основні наукові результати дисертації**

Зі змісту дисертації, автореферату та публікацій дисертанта випливає те, що усі наукові положення сформовані автором самостійно та відображають особистий внесок дисертанта. Аналізування свідчить про наявність елементів наукової новизни.

У дисертації *вперше* розроблено метод економічного оцінювання інформаційної діяльності підприємств, що забезпечує інтегральне оцінювання, яке ґрунтується на використанні системи узагальнюючих показників і показників рівня реалізації технологічних операцій, запропонованій послідовності, виявлених критеріальних межах та ідентифікаційно-



інтерпретаційних рівнях інформаційної діяльності (с. 107-120 дисертації, с. 3 автореферату).

Крім того, автором *удосконалено* процес планування інформаційної діяльності підприємств, що передбачає застосування елементів scrum-підходу. Це забезпечує швидку структурну перебудову, можливість зміни методів та способів впливу у процесі прийняття раціональних управлінських рішень щодо дій працівників інформаційної сфери підприємства, прозорість процесів обміну інформацією, наявність зворотного зв'язку та можливість двостороннього впливу у процесі управління інформаційною діяльністю тощо (с. 13 автореферату, с. 130-145 дисертації).

У роботі дістали подальший розвиток визначення поняття «інформаційна діяльність підприємств» як сукупність дій працівників інформаційної сфери підприємства, спрямованих на забезпечення дієвого інформаційного обміну між керівною та керованою підсистемами та всередині них системи менеджменту підприємства і підприємства з зовнішнім середовищем для задоволення потреб управлінського персоналу та власників підприємства в своєчасній, достовірній, структурованій, якісній, отриманій на законних засадах інформації для швидкого прийняття виважених управлінських рішень щодо тактики і стратегії ефективної роботи підприємства та технологічні операції із її забезпечення (с. 6 автореферату, с. 32 дисертації). Автором також розвинуто типологію факторів, які визначають інформаційну діяльність підприємств. Їх узагальнено у групи: економічно-управлінські, технологічні, інноваційні, законодавчі, глобалізаційні, соціально-психологічні (с. 6-7 автореферату, с. 38-46, рис. 1.3 дисертації).

Заслугове уваги *удосконалена* автором структура систем управління інформаційною діяльністю підприємства в умовах застосування scrum-підходу, яка передбачає визначення функцій працівників відділу інформаційної діяльності (scrum-майстра, власника продукту, працівників scrum-команди), відповідну схему крос-функціональної взаємодії працівників scrum-команди з

управління інформаційною діяльністю підприємства (с. 12-13 автореферату, с. 139-142 дисертації).

З метою спринт-мотивування працівників інформаційної сфери діяльності підприємства шляхом преміювання, поєднання матеріальних і нематеріальних стимулів, мотивування працівників у процесі крос-функціональної взаємодії у роботі *розвинуто* систему стимулювання працівників сфери інформаційної діяльності підприємств, що передбачає мотивування на індивідуальному, командному, колегіальному, колективному рівнях (с. 14-15, табл. 3 автореферату, с. 153-168 дисертації).

Задля генерування та реалізації регулювальних заходів, усунення недоліків у роботі підприємства та запобігання його втратам в умовах застосування елементів *scrum*-підходу автором *удосконалено* системно-функціональну модель контролювання інформаційної діяльності підприємств, яка передбачає проміжний контроль (*scrum*-контроль) і самоконтроль інформаційної діяльності (забезпечує оцінювання діяльності *scrum*-команд) (с. 15, рис. 3 автореферату, с. 177-179, рис. 3.11 дисертації) та механізм регулювання систем управління інформаційною діяльністю (с. 16 автореферату, с.180-182, рис. 3.12 дисертації).

**Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах**

Усі наукові результати, викладені у дисертації, отримані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використані лише ті ідеї та положення, що є особистим здобутком автора. Наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані у дисертації, є достовірними. Достовірність забезпечено використанням матеріалів наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів, статистичних даних, матеріалів періодичних видань, облікової, управлінської та фінансової звітності вітчизняних підприємств, Інтернет-ресурсів, законодавчо-нормативних актів тощо. Дисертація є завершеною науковою працею, зміст відповідає поставленій меті. Зміст автореферату є ідентичним основним положенням дисертації.



Основні результати дисертаційної роботи та усі елементи наукової новизни достатньо аргументовані та опубліковані у 18 наукових працях, з яких 1 колективна монографія, 2 статті у фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science, і наукових періодичних видань іноземних держав, 2 статі у закордонних виданнях, 6 статей у наукових фахових виданнях України, 8 тез доповідей науково-практичних конференцій і симпозіумів. Загальний обсяг друкованих праць – 7,8 друк. арк., з них особисто автору належить 6,3 друк. арк.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

#### **Практичне значення результатів дослідження**

Ряд положень, отриманих у дисертації, мають практичну цінність. Про прикладний характер наукових розробок свідчить впровадження основних положень дисертації у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисциплін «Адміністративний менеджмент», «Стратегічний менеджмент» (довідка про впровадження №67-01-2010 від 20.11.2018 р.).

Підтвердженням практичного значення отриманих результатів є також їх впровадження у діяльність таких підприємств: ПрАТ «Львівський локомотиворемонтний завод» (акт упровадження № 11/8 від 20.12.2018 р.), ПрАТ «Іскра» (акт упровадження № 11/8 від 20.12.2018 р.).

#### **Дискусійні положення та зауваження до дисертації**

Не заперечуючи важливість та оригінальність дисертаційного дослідження, доцільно зупинитись на певних дискусійних моментах:

1. В роботі розвинуто визначення поняття «інформаційна діяльність підприємств» (с. 32 дисертації), досліджено категорію «інформаційна система» (с. 31 дисертації). Однак означення «система інформаційної діяльності» використовується без уточнення її сутнісного змісту, системних елементів, зв'язків між ними.

2. Окреслений здобувачем процес інформаційної діяльності підприємства (рис. 1.2, с. 36 дисертації) передбачає послідовну реалізацію технологічних операцій інформаційної діяльності, а саме: одержання, використання, поширення, зберігання, знищення інформації. Але варто було би розглянути процес інформаційної діяльності підприємства з позиції паралельного перебігу окремих технологічних операцій із її реалізації.

3. У розділі 1, п. 1.3 автором наведено низку моделей, призначених для економічного оцінювання інформаційної діяльності, жодна із яких ним не використовується у подальших дослідженнях. Значно підсилило би роботу їх критичний аналіз та обґрунтування недоліків використання в процесі управління інформаційною діяльністю.

4. У розділі 3, п. 3.3 автором рекомендовано попередній, поточний, проміжний (scrum-контроль), заключний контроль та самоконтроль інформаційної діяльності. Здобувачу слід було би ретельніше розкрити взаємозв'язки між рекомендованими видами контролю інформаційної діяльності підприємств.

5. Автору доцільно було би навести приклади практичного застосування рекомендованого механізму регулювання системи управління інформаційною діяльністю на діючих підприємствах, що полегшило би його сприйняття та розуміння (п. 3.3, рис. 3.12).

#### **Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам**

#### **МОН України**

Дисертація Шпака Ю.Н. на тему «Економічне оцінювання та управління інформаційною діяльністю підприємств» є завершеною оригінальною науковою працею, яка присвячена вирішенню актуального наукового і практичного завдання із економічного оцінювання та управління інформаційною діяльністю підприємств. Автореферат дисертації відображає усі наукові положення, які винесено на захист. Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, викладений матеріал є логічно структурований, усі отримані висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами дослідження.

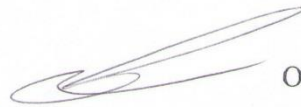


Представлені автореферат, рукопис дисертації та графічний матеріал у повній мірі відображають зміст роботи, відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

На підставі викладеного можна зробити висновок, що за своїм змістом, оформленням, актуальністю, глибиною вирішення наукових проблем, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертація Шпака Юрія Несторовича на тему «Економічне оцінювання та управління інформаційною діяльністю підприємств» відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема пунктам 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р. зі змінами і доповненнями, а її автор, Шпак Юрій Несторович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

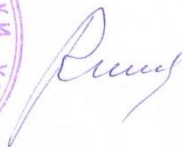
**Офіційний опонент**

доктор економічних наук, професор,  
професор, кафедри адміністративного  
менеджменту та проблем ринку  
Одеського національного політехнічного  
університету



О.С. Балан

Підпис д.е.н., проф. О.С. Балана засвідчую:  
Вчений секретар Одеського національного  
політехнічного університету



В.І. Шевчук